

นิราศภูเขาทอง

มาถึงบางครุณีทวิโสภณ   ยามวิโยคยากใจให้สะอื้น
ไอ้สุธาหนาแน่นเป็นแผ่นพื้น   ถึงสี่หมื่นสองแสนทั้งแดนไตร
เมื่อเคราะห์ร้ายกายเราก้เท่านี้   ไม่มีที่พสุธาจะอาศัย
ล้วนหนามเหน็บเจ็บแสบคับแคบใจ   เหมือนนกไรรังเร่อยู่เอกราช
ถึงกรีดย่านบ้านมอญแต่ก่อนเก่า   ผู้หญิงเกล้ามวยงามตามภาษา
เดี๋ยวนี้มอญถอนไรจุกเหมือนตุ๊กตา   ทั้งผัดหน้าจับเขม่าเหมือนชาวไทย
ไอ้สามัญผันแปรไม่แท้เที่ยง   เหมือนอย่างเชียงชายหญิงทิ้งวิสัย
นี่หรือจิตคิดหมายมีหลายใจ   ที่จิตใครจะเป็นหนึ่งอย่าพึงคิดฯ
ถึงบางพุดพุดดีเป็นศรีศักดิ์   มีคนรักกรสถ้อยอร่อยจิต
แม้พุดชั่วตัวตายทำลายมิตร   จะชอบผิดในมนุษย์เพราะพุดจาฯ

สุนทรโวหาร (ภู่)

โคลงโลกนิติ

พระสมุทรสุดลึกล้น	คณนา
สายดิ่งทิ้งทอดมา	หยั่งได้
เขาสูงอาจ้วควา	กำหนด
จิตมนุษย์นี้ไชร้	ยากแท้หยั่งถึง ฯ

ก้านบัวบอกลึกล้น	ชลธาร
มารยาทส่อสันดาน	ชาติเชื้อ
โศคนฉลาดเพราะคำขาน	ควรทราบ
หย่อมญาเหี่ยวแห้งเรือ	บอกร้าย แสลงดิน

โคควายวายชีพได้	เขาหน้ง
เป็นสิ่งเป็นอันยัง	อยู่ไชร้
คนเค็ดคับสูญสัง-	ขารร้าง
เป็นชื่อเป็นเสียงได้	แต่ร้าย กับดี

เพื่อนกิน สิ้นทรัพย์แล้ว	แขนงหนี
หาง่าย หลายหมื่นมี	มากได้
เพื่อนตาย ถ้ายแทนชี	วาอาตม์
หายาก ฝากผีไ้	ยากแท้จักหา

โคลงสุภายิตนฤทมนการ

๑. เพราะความคิดทั่วไป

ทำดีไปเลือกเว้น	ผู้ใด ไคเฮย
แต่ผูกไมตรีไป	รอบข้าง
ทำคุณอุดหนุนใน	การชอบ ชรรมนา
ไว้ศัตรูปองมล้าง	กลับช่องสรรเสริญ

๓. เพราะถามฟังความก่อนตัดสินใจ

ยินคดีมีเรื่องน้อย	ใหญ่ไฉน ก็ดี
ยังบ่งเห็นไป	เด็ดด่วน
ฟังตอบขอบคำไข	คิดใคร่ ครวญนา
ห่อนตัดสินใจห้วนห้วน	เหตุด้วยเบาความ

๔. เพราะคิดเสียก่อนจึงพูด

พาที่มีสติรู้	รอกิด
รอบคอบชอบแลผิด	ก่อนพริ้ง
คำพูดพ่วงลิขิต	เขียนร่าง เรียงแฮ
ฟังเพราะเสนาะต้อง	โสตทั้งห่างภัย

๖. เพราะขอโทษบรรดาที่ได้ผิด

ใดกิจผิดพลาดแล้ว	ไปละ ลืมเลย
หย่อนทีฐิมานะ	อ่อนน้อม
ขอโทษเพื่อการวะ	วายบาด หมางแฮ
ดีกว่าปดอ้อมค้อม	คิดแก้โดยโง

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

บทเสภาสามัคคีเสวก

ตอน วิศวกรรมา

อันชาติใดไร้ศานตีสุขสงบ	ต้องมัวรบราญรอนหาผ่อนไม่
ณ ชาตินั้นนรชนไม่สนใจ	ในกิจศิลปะวิไลละวาดงาม
แต่ชาติใดรุ่งเรืองเมืองสงบ	ว่างการรบอริพลอันสิ้นหลาม
ย่อมจำนงศิลปะาส่งงาม	เพื่ออร่ามเรื่องระยับประดับประดา
อันชาติใดไร้ช่างชำนาญศิลป์	เหมือนนารินไร้โฉมบรรโลมสง่า
ใครใครเห็นไม่เป็นที่จำเริญตา	เขาจะพากันเหย้าให้อับอาย
ศิลปกรรมนำใจให้สร้างโศก	ช่วยบรรเทาทุกข์ในโลกให้เหือดหาย
จำเริญตาพาใจให้สบาย	อีกร่างกายก็จะพลอยสุขสราญ
แม้ผู้ใดไม่นิยมชมสิ่งงาม	เมื่อถึงยามเส้าอรุณาสงสาร
เพราะขาดเครื่องระยับดับรำคาญ	โอสถใดจะสมานซึ่งดวงใจ
เพราะการช่างนี้สำคัญอันพิเศษ	ทุกประเทศสนานาทั้งน้อยใหญ่
จึงยกย่องศิลปกรรมนั้นทั่วไป	ศรีวิไลวิลาสดีเป็นศรีเมือง

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

อิสรณภาพิต

ชายข้ามเปลือกหญิงข้ามสารโบราณว่า	น้ำพึ่งเรือเสื่อพึ่งป่าอัมภาสัย
เราก็จิตคิดดูแลเขาก็ใจ	รักกันไว้ดีกว่าซังระวังการ
ผู้ใดดีดีต่อยก่อกิจ	ผู้ใดผิดผ่อนพักอย่าหักหาญ
สิบดีก็ไม่ถึงกับถึงพาล	เป็นชายชาญอย่าเพ้อคาดประมาทชาย
รักสั้นนั้นอย่าให้รู้อยู่เพียงสั้น	รักยาวนั้นอย่าให้เย็นเกินกฎหมาย
มิใช่ตายแต่เขาเราก็ตาย	แขนงคูฟ้าอย่าให้อายแก่เทวดา
อย่าดูถูกบุญกรรมว่าทำน้อย	น้ำตาลย่อยมากเมื่อไรได้หนักหนา
อย่างอนเปล่าเอากระจกยกออกมา	ส่องดูหน้าเสียวที่หนึ่งแล้วจึงนอน